

1896 - 1996, un segle de RONDALLES MALLORQUINES

Joan M. Mas

"Les nostres rondalles! Les pobretes anaven aperduades feia segles, per ací i per allà. Moltes havien perdudes ses colors i era poqueta la carn i la tòria que els quedava (...) No me podia resignar a veure desaparèixer unes contarelles que, rebudes dins els braços del poble enamorat d'elles, foren ses xalestes i dolces companyones per espai de tants segles, i li feren fer tantes de rialles i oblidar tantes de penes (...) Amb el major esment he procurat i malavejat reproduir llur fesomia primitiva, plena de gràcia, energia i relleu; i les he endiumentades i enllestides amb les robes més fines i precioses i amb les joies de més valor que he trobades dins la caixa maternal de la nostra llengua"

D'aquesta manera explicava mossèn Alcover, l'any 1931, com va dur a terme l'*Aplec de Rondaies Mallorquines*.

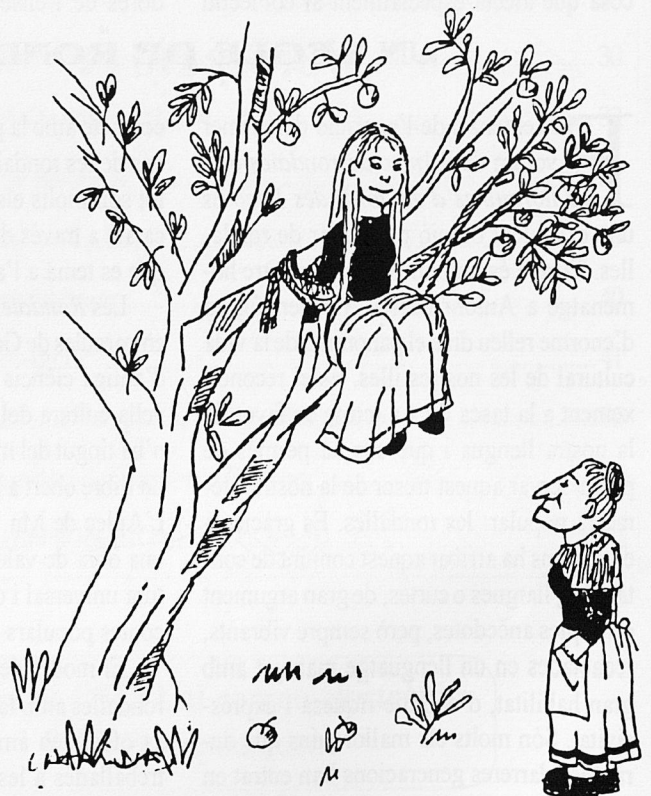
Enguany es compleix el primer centenari de la publicació del primer volum de l'*Aplec*, obra de mossèn Antoni Maria Alcover i Sureda. Les rondalles foren recollides directament pel canonge de Manacor mentre recorria les comarques de l'illa de Mallorca, especialment la de Manacor. Els seus informadors foren persones de distinta procedència geogràfica i de classes socials també diverses, preferentment de les capes populars, aquelles que més habitualment practicaven la sana tradició de contar-se contes. Mn. Alcover feia contar la rondalla a una persona que la sabia per tradició oral i n'annotava una primera redacció en una llibreta. Després l'elaborava literàriament, amb un llenguatge molt ric i

ple de repeticions i sinònims, hiperbòlic i profundament amarat de la realitat mallorquina. Com diu en Jaume Guiscafrè, "el llenguatge i l'ambientació insular proporcionen l'empremta de mallorquinitat a les rondalles, ja que aquestes narracions són comunes a molts de països de l'àmbit eurasiàtic. Mossèn Alcover, doncs, no és el creador de les rondalles mallorquines, sinó un recol·lector i un reelaborador d'aquest llegat narratiu. Mossèn Alcover en va voler deixar constància escrita i d'aquesta manera evitar que uns

contes que es transmetien oralment poguessin perdre's algun dia. Preocupat sobretot per la netedat de les rondalles, evitava o dissimulava al màxim els elements que fessin referència explícita a qüestions sexuals i ni tan sols arplegava aquelles de caràcter eròtic o massa groller. Tampoc no es preocupava de la classificació ni de l'ordenació de les rondalles i es deixava guiar per la intuïció i pel gust personal. Això no treu, però, valor folklòric ni científic a la seva tasca"¹.

Josep Pla va definir les rondalles mallorquines com una de les coses més serioses que s'han escrit mai en cap llengua; un monument de la nostra llengua amb sabor únic. Les rondalles són narracions populars que reflecteixen un univers màgic, històries amb uns arguments de tipus universal, és a dir, es poden trobar contes xinesos amb arguments semblants. Tenim *rondaies* d'animals, fantàstiques, religioses, novel·lesques, sobre gegants, anecdotiques, basades en llegendes, supersticions o fórmules màgiques.

"Es jai de sa barrequeta és la primera

rondaia recollida l'any 1880, quan el jove Alcover tenia 18 anys. Prèviament a la primera edició de l'Aplec, l'any 1885, Mn. Alcover ja havia publicat una primera recopilació de contes amb el títol de *Contarelles*. Ho feia en diferents publicacions periòdiques en les que col·laborava. L'actual *Aplec de Rondaies Mallorquines* està format per 270 rondalles, contingudes en 24 volums. Contam també amb altres edicions de les rondalles, amb suports diversos, com la ràdio, les cassettes, el còmic, el teatre, etc. En aquests moments l'Editorial Moll està preparant una nova edició crítica de les Rondaies de Mn. Alcover, revisada i actualitzada amb nombroses aportacions, fruit de molts d'anys d'estudi. Es tracta d'un treball iniciat l'any 1971 pel professor Josep Grimalt, de la UIB, amb el qual ha col·laborat el filòleg Jaume Guiscafré. Hi haurà l'aportació de cinc rondalles inèdites de Mn. Alcover, a més d'altres notes i comentaris. La nova edició ordenarà les rondalles segons el sistema internacional de catalogació.

L'*Aplec de Rondaies Mallorquines* ha tengut des d'un principi un ampli suport popular fins al punt que es pot assegurar que generacions de mallorquins han après el nostre idioma a partir d'aquesta obra. Tal com escriu Maria Antònia Oliver², no és exagerat dir que els mallorquins hem marmat les rondaies i molts de nosaltres hi hem après de llegir, d'escriure i de contar. I d'inventar-ne de noves. Francesc Moll, actual responsable de l'Editorial Moll, afirma que durant quatre generacions una gran majoria dels mallorquins han entrat en contacte amb la pròpia llengua escrita primerament a través de les Rondalles, que han influït, per altra banda, en la riquesa de lèxic que caracteritza una bona part dels escriptors mallorquins d'aquest segle, molts dels quals han expressat públicament el seu deute amb la prosa de les rondalles mallorquines.

El secret d'aquest èxit rau en l'habilitat amb què Mn. Alcover sabia manejar el llenguatge de la nostra pagesia. Va fer-se contar les rondalles en un temps en què la gent del camp encara parlava bé, amb molt pocs

castellanismes. A més Mn. Alcover era tan pagès com els missatges i les madones que li contaven les rondalles. Això li donava una gran autenticitat de llenguatge de la terra i li permeté encertar l'estil més apte per a reflectir en aquelles narracions l'esperit i les formes expressives de la ruralia. Aquestes formes d'expressió eren una realitat ben viva en aquells darrers anys del segle passat i primers del present. No existia la invasió forastera ni la xerrameca cinematogràfica i televisiva que avui capgira el llenguatge dels mallorquins. Així i tot, la gràcia i el valor estilístic de les rondalles alcoverianes tenen encara avui la virtut per despertar l'interès i la simpatia de les generacions actuals. □

¹GUISCAFRÉ DANÚS, Jaume: "Rondaies mallorquines", dins *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, XIV, Palma, 1995

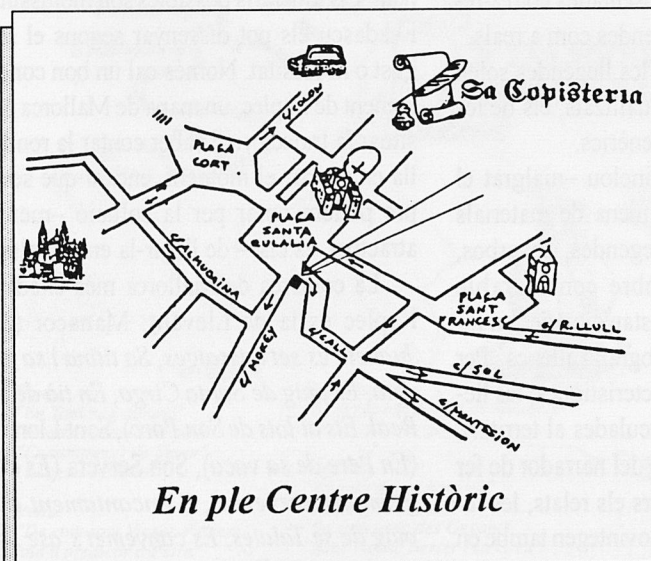
²Pròleg de l'obra de Pere Morey, *Rondalles pels qui les saben totes* (Ed. Moll. Palma. 1979)

Sa Copisteria

des Call S.L.

Pça Sta. Eulàlia / C/ Morey, 1
Tel: i Fax: 72 17 86 Palma 07001

En ple Centre Històric

FOTOCÒPIES EN COLOR 100 ptes

- Fotocòpies
- Multicòpies
- Fotocòpies en color
- Còpies de plànols
- Plastificacions
- Enquadernació ràpida
- Revistes i fullets
- Impressió làser
- Impremta ràpida
- Termografia
- Servei de telefax
- Fotocòpies en paper ecològic reciclat 100%
- Venda de paper reciclat
- Servei de recollida i entrega a domicili
- Professionalitat total